

KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg (KCOZ)

Beslissing inzake de klacht van
<naam klaagster> over
stichting Trajectum

DE PROCEDURE

De Klachtencommissie Onvrijwillige Zorg (hierna kortheidshalve aangeduid als de commissie) heeft kennisgenomen van de klacht van <naam klaagster> (hierna te noemen klaagster).

De klacht is op 23 april 2025 door stichting Trajectum (verder ook te noemen: de zorgaanbieder of de verweerder) naar de commissie gestuurd ter behandeling.

De commissie heeft de zorgaanbieder de gelegenheid gegeven om schriftelijk op de klacht te reageren. De commissie heeft het verweerschrift op 6 mei 2025 ontvangen. Partijen hebben kennisgenomen van elkaars stukken.

De hoorzitting vond plaats op 21 mei 2025. De commissie heeft een online zitting gehouden ter bespreking van de klacht. Aan de online zitting namen deel: klaagster en <naam> (CVP Wzd) en namens de zorgaanbieder <naam> regiebehandelaar van klaagster en <naam> (GZ-psycholoog in opleiding tot specialist)

FEITEN EN OMSTANDIGHEDEN

De commissie gaat op grond van de schriftelijke stukken en hetgeen ter zitting naar voren is gebracht uit van de volgende feiten.

De klaagster is <leeftijd> en heeft een verstandelijke beperking en een stoornis in het autisme spectrum. Ze ontvangt sinds 2018 zorg van Trajectum. In eerste instantie verbleef klaagster met een <naam> maatregel (ook wel <naam> genaamd) bij Trajectum maar sinds 2021 verblijft klaagster met een RM op <naam locatie>. Deze locatie is een Wzd-aangemerkte accommodatie.

DE KLACHTEN

Klacht 1 Beperken van de bewegingsvrijheid (art 2 lid 2 sub b Wzd)

Klaagster wordt buiten haar kamer altijd door 2 medewerkers begeleid.

Ze is niet eens met deze maatregel en voelt zich zeer beperkt in haar vrijheid. Het duurt al langer dan 6 maanden zonder perspectief op afbouw.

Klaagster is niet agressief, uit ook geen beschuldigingen en ze vindt dat 1 begeleider voldoende is. Er wordt gezegd dat ze grensoverschrijdende opmerkingen kan maken maar daar is klaagster het niet mee eens. En al zou dit wel het geval zijn, is het voor haar niet duidelijk waarom 1 begeleider niet voldoende zou zijn.

Klacht 2: Het niet bijhouden van een dossier

Het is in de maatregel, die is ingezien door de cliëntvertrouwenspersoon Wzd, niet navolgbaar welke eerdere evaluatiemomenten er zijn geweest en welke professionals er betrokken zijn. Ook de goedkeuring en motivatie van de Wzd functionaris is niet inzichtelijk. Wat betreft de omschrijving van proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit; Hierin wordt niet duidelijk waarom het twee begeleiders moeten zijn en hoe dat in verhouding staat tot het te voorkomen ernstig nadeel.

Het afbouwplan biedt weinig inzicht in wat klaagster kan verwachten en ook weinig perspectief op afbouw van de maatregel. Ieder perspectief hangt momenteel af van wanneer de seksuoloog van het CCE haar kan zien.

Schadevergoeding

Klaagster hoeft geen geldelijke schadevergoeding. Ze zou het heel fijn vinden als de zorgaanbieder haar tegemoet wil komen door haar verlof toe te kennen om te logeren bij haar ouders.

HET VERWEER

Klaagster heeft door een stoornis in het autisme spectrum moeite met het lezen van emoties en gedragingen van anderen. Ze heeft extreme seksuele fantasieën en vertoont impulsief en ontremd seksueel grensoverschrijdend gedrag en kan anderen hiermee willen shockeren (zich ontkleden, seksueel grensoverschrijdende vragen stellen of opmerkingen roepen, seksuele handelingen aanbieden). Het risico dat klaagster deze gedragingen laat zien, zonder sturing van begeleiding, en zonder dat zij zelf een inschatting kan maken van de grenzen van anderen en de effecten van haar handelen op anderen, is hoog. Tevens loopt zij zelf het risico op slachtofferschap door haar kwetsbaarheid in het onvermogen om in te schatten wat eventuele seksuele bedoelingen van de ander zijn en welke risico's hierbij betrokken zijn.

Klacht 1 Beperken van de bewegingsvrijheid (art 2 lid 2 sub b Wzd)

In augustus 2024 is maatregel 'beperking bewegingsvrijheid – overig' opgenomen in het zorgplan waarbij klaagster zich niet onbegeleid buiten de afdeling mag bevinden om seksueel ontremd gedrag en slachtofferschap te voorkomen. De aanleiding voor deze maatregel was dat klaagster op eigen initiatief gestopt was met de anticonceptiepil en in gesprekken met het multidisciplinaire team expliciet heeft benoemd dat ze op zoek is naar

seksueel contact (vanuit een niet normale seksuele ontwikkeling zoals hierboven is beschreven). Het wisselende seksuele perspectief van klaagster speelt tevens een rol bij deze risico's.

In september 2024 heeft klaagster melding gemaakt van seksueel grensoverschrijdend gedrag op de afdeling door een medecliënt en was van plan om aangifte te doen bij de politie maar heeft hier later toch vanaf gezien. Na het incident heerst er bij enkele begeleiders op de afdeling een aanhoudend 'niet-pluis' gevoel. Het valt op dat klaagster sindsdien vaker fysieke nabijheid zoekt, met name bij mannelijke begeleiders, wat heeft geleid tot een toename van de angst onder het personeel voor mogelijk (valse) beschuldigingen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Hoewel dit niet te controleren is, zijn er signalen van mannelijke mede-cliënten dat klaagster in de afgelopen periode seksueel getinte voorstellen heeft gedaan, onder meer via WhatsApp, en dat klaagster opmerkingen maakt met betrekking tot masturbatie.

Na de incidentmelding is op 24 oktober 2024 tijdens een interne zorgconferentie (bestaande uit alle relevante deskundigen en de mentor) besloten klaagster buiten haar kamer door twee mensen te begeleiden. Dit ook in verband met het risico op waar mogelijk valse beschuldigingen door klaagster van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, waardoor een 'vier-ogen beleid' wordt gehanteerd ter bescherming van het personeel en om de beschreven risico's te minimaliseren. Dit maakt dat de maatregel 'beperking bewegingsvrijheid' begin november 2024 is aangescherpt en in de evaluatie op 3 december 2025 is opgeschaald naar dubbel begeleid buiten haar kamer om seksueel ontreemd gedrag en slachtofferschap te voorkomen' (met goedkeuring van de Wzd-functionaris op 3 januari 2025). Bij de evaluatie van de maatregel op 3 maart 2025 is de maatregel verlengd.

Gezien het ernstig nadeel voor zowel klaagster als haar omgeving en het ontbreken van een afdoende minder ingrijpende maatregel, is de ingezette maatregel als tijdelijke oplossing voorgesteld. In de tussentijd is met betrekking tot het afbouwplan het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE) ingeschakeld om te oordelen wat nodig is aangaande behandeling en begeleiding om zodoende de risico's op dader- en slachtofferschap te minimaliseren. De vraag die aan het CCE is gesteld betreft het in kaart brengen van de seksuele ontwikkeling en adviezen te geven met betrekking tot behandelbeleid met het oog op risicomanagement. Ook is door middel van intern diagnostisch onderzoek (door middel van gesprekken met klaagster als dossieronderzoek) getracht een betere inschatting te kunnen maken van het focuspunt van de behandeling op het gebied van seksueel (grensoverschrijdend) gedrag. Zolang de risico's op seksueel ongeremd gedrag afdoende zijn afgenomen, dan wel totdat het risicomanagement op een andere manier kan worden vormgegeven, is er geen zicht op afbouw van de maatregel.

Klacht 2 Het niet bijhouden van een dossier

Met betrekking tot de klacht over 'het niet bijhouden van een dossier' worden verschillende punten opgesomd waaraan het dossier niet zou voldoen. In de meegestuurde Wzd-modules

is te zien welke eerdere evaluatiemomenten er zijn geweest, welke professionals betrokken zijn geweest en is de goedkeuring en waar mogelijk de motivatie van de Wzd-functionaris opgenomen. Ook is de proportionaliteit, subsidiariteit en effectiviteit beschreven. Voor wat betreft het afbouwplan wordt in de WZD-module beschreven dat het CCE is ingeschakeld, en er in de tussentijd actief door behandelaren is gezocht naar mogelijkheden om afbouw van de maatregel mogelijk te maken: intern onderzoek (gesprekken met klaagster en dossieronderzoek), interne zorgconferentie waarbij tevens lichtere alternatieven getracht zijn te vinden en het programma van klaagster (mede door de meerzorgaanvraag) dusdanig is aangepast dat zoveel mogelijk activiteiten op en buiten de afdeling verantwoord doorgang kunnen vinden.

OVERWEGINGEN EN CONCLUSIES

Klacht 1 beperking bewegingsvrijheid en klacht 2 dossiervoering

De commissie leest uit de meegestuurde Wzd-modules dat er zorgvuldig en volgens het stappenplan van de Wzd is gehandeld. Er is een ernstig nadeel voor de cliënt en voor anderen, er is geen lichtere maatregel die het ernstig nadeel kan verminderen. Er is voldaan aan de evaluatiemomenten. De juiste deskundigen zijn betrokken. De Wzd-functionaris heeft de modules beoordeeld en goedgekeurd. De zorgaanbieder heeft daarnaast externe deskundigheid (het CCE) ingeschakeld om onder andere mee te kijken naar een eventuele afbouwmogelijkheid en om een advies te ontvangen zodat de zorgaanbieder diens begeleidingsstijl, behandeling en risicomanagement kan aanpassen aan klaagster. Wel ziet de commissie tijdens de hoorzitting dat de klaagster het moeilijk vindt te begrijpen waarom deze maatregel is opgelegd. In de Wzd-modules zelf wordt dit ook niet in eenvoudige taal beschreven. Volgens de zorgaanbieder wordt echter volgens protocol bij elke opgelegde onvrijwillige maatregel aan de cliënt schriftelijk uitleg gegeven door middel van visuele ondersteuning (in pictogrammen) en in begrijpelijke taal wat de maatregel inhoudt en wat rechten zijn van de cliënt. Of dit in dit geval ook is gebeurd verschillen zorgaanbieder en klaagster van mening en daar zijn ook geen bewijsstukken van. De commissie vindt dergelijke informatie specifiek gericht op het niveau van de cliënt een goed initiatief van de zorgaanbieder en ook zeer wenselijk om de cliënt te informeren waarom hij/zij onvrijwillige zorg krijgt. De commissie beveelt aan dit te blijven doen.

BEOORDELING

Uit hetgeen is gebleken uit de stukken en tijdens de hoorzitting naar voren is gebracht, is het oordeel van de commissie dat de klachten 1 en 2 ongegrond zijn. Omdat de klachten ongegrond zijn komt de commissie niet toe aan de beoordeling van de schadevergoeding (los van het feit dat de commissie geen verlof kan toekennen).

RECHTSMIDDEL

Partijen kunnen, binnen zes weken na de dag waarop de commissie deze beslissing aan partijen heeft medegedeeld (dat wil zeggen: binnen zes weken na de dag waarop partijen gemeld is dat zij deze beslissing kunnen downloaden van het netwerk van de KCOZ), een verzoekschrift indienen bij de rechter ter verkrijging van een beslissing over de klacht (zie artikel 56c Wet zorg en dwang).

Deze uitspraak is vastgesteld op 3 juni 2025 door de voorzitter van de KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg, de heer mr. C. W.M. Verberne (voorzitter) en de leden mevrouw drs. mevrouw van Heugten (orthopedagoog-generalist) en mevrouw dr. M.Tonino (arts VG).

mr. C.W.M. Verberne
voorzitter

Dit is de geanonimiseerde versie van een uitspraak van de KCOZ. Conform artikel 56b, lid 7 Wzd maakt de KCOZ haar uitspraken openbaar 'in zodanige vorm dat deze niet tot personen herleidbaar zijn, behoudens voor zover het de zorgaanbieder betreft'. De KCOZ maakt haar uitspraken openbaar door deze op de website van de KCOZ te publiceren